

מטעמי תורת זילים

פרשת שמיני – פגם מדת הכעס

משה רבינו קצף על כך שלא נאָפּל שְׁעִיר החטאת על ידי הכהנים כפי שנאמר "וְאֵת שְׁעִיר החטאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרָף וַיִּקְצַף עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַנוֹתָרִם לֵאמֹר: מִדּוּעַ לֹא אֶכְלַתֶּם אֶת החטאת בְּמִקּוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קִדְשִׁים הוּא וְאֵתָהּ יָתֵן לְכֶם לְשֵׂאת אֶת עֹון הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לְפָנַי ה' (ויקרא י, טו – יז). בעקבות כעסו שכח משה רבינו שמי שהוא 'אונן' על מתו אסור באכילת קדשים, כמו שאלעזר ואיתמר היו אוננים על אחיהם נדב ואביהוא (ויקרא רבה יג, א ד"ה אמר רבי הונא. ראה 'תרגום יונתן' ויקרא י, טו - טז).

ויש להתבונן, מהו הפגם הגדול שיש לכל אדם אשר מתכעס על דבר מצוה או על דבר חול? וכיצד יכול האדם להימנע מהכעס?

הכעס הוא כוחו של הס"מ והכועס עובד אותו עבודה זרה

הכעס הוא כוחו של הס"מ שנקרא גם 'אלהים אחרים' (יקב הישר' פרק צג ד"ה והענין הוא כי), וממנו נמשכים כוחות הכעס אל הבריות (עפ"י 'שליה הקדושי' שער האותיות אות ר' ד"ה והנה באתי לבאר) על ידי אלף ושש מאות חבורות מחנות של מלאכי חבלה הממונים להביא כעס בגופיהם של בני אדם (זוהר פרשת פקודי דף רמג ע"א ד"ה תחות) כך ש'הרוגז' והכעס הוא מצד הטומאה (זוהר פרשת פקודי דף רסג ע"ב ד"ה 'בגין' היכלות דס"א) והכעס עצמו הוא משכן לסטרא אחרא (דברים אחרים' להחיד"א דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה ובוה בגין). זאת הסיבה שפניו של הכעס נהיות אדומות בכדי להעיד שהכעס הוא מצדו של עשו הרשע שעליו נאמר "וַיִּצְא הָרְאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי" (בראשית כה, כח), וזה בדומה למה שהם מתאדמות בשעת רציחה, שתיית יין, ניאוף ושאר חמדות העולם הזה (עפ"י 'דברי סופרים' לר' צדוק הכהן מלובלין דף כא ע"ב ד"ה ושמת לב יטיב). לכן הכעס שורה רק במקום של טומאה, ולא שורה במקום של קדושה כמו בין המלאכים שעליהם נאמר כי כולם אהובים כולם ברורים ואין ביניהם שנאה ותחרות (ייערות דבש' לר' יהונתן אייבשיץ חלק א' דרוש א' ד"ה אמנם מה שנראה).

כל המתכעס נחשב כעובד עבודה זרה (נמי שבת דף קה ע"ב, זוהר פרשת פנחס דף רלד ע"ב ד"ה 'ובגין' דמינה' רעיא מהימנא, זוהר פרשת תצוה קפב ע"ב ד"ה ובגין כך, 'תיקוני הזוהר' תיקון נו דף פט ע"ב ד"ה דאתמר בהון), ועליו דרשו "לא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר" (תהלים נא, ז) שפירושו שלא תהיה נוח לכעוס לפי שכל הכועס כאילו עובד עבודה זרה (זוהר חדש' פרשת נח דף כז ע"א ד"ה רבי אלעזר) כאשר הסטרא אחרא מתלבשת בו (דברים אחרים' להחיד"א מאמר ב על סוכות דף ז ע"ב ד"ה ובסגנון זה יש לפרש) והאש שלה בוער בתוכו (זוהר' פרשת קרח דף קעט ע"א ד"ה 'מאן דכעיס' רעיא מהימנא). ואם האדם לומד תורה במשך כעסו אזי כל אותה התורה הולכת לסטרא אחרא ועליו נאמר "וְלָרְשָׁע אֶמְרָ אֱלֹקִים מַה לְךָ לְסַפֵּר חֲקֵי" (תהלים נ, טז) (דברים אחרים' להחיד"א מאמר ב על סוכות דף ז ע"ב ד"ה ובסגנון זה יש). וגם מדת הכעס עצמה היא כמו 'אש' כפי שנלמד מכעסו של אחשוורוש, שכאשר ושתי המלכה מיאנה לבוא בדבר המלך נאמר "וַיִּקְצַף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בַּעֲרָה בּוֹ" (אסתר א, יב), כלומר שנאמר על הכעס לשון 'בעירה' כי הוא כמו אש הרוצה לשרוף ולכלות את הכל (פרי צדיק' לר' צדוק הכהן מלובלין חלק בראשית לראש חודש כסלו אות ו).

על ידי הכעס אדם נעשה משכן לסטרא אחרא וכעבודה זרה ממש (יחומת אנך' על קהלת סוף פרק יא על פסוק 'ויהסר כעס מלבך'). וכשהוא מתכעס וצועק ומדבר דברים עד שניחר גרונו כפי דרך הכעסנים שצועקים עד שניחר גרונם – הרי הוא עושה קישוט ותכשיט ענק למיני הטומאה רחמנא ליצלן (ידבר בעתו לר' ששון מרדכי יום שבת קודש ד"ה והקשורים בגרון), ובכעסו הוא מגביר מאוד את כוחה של 'הקליפה' (דברים אחרים' דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהאריי ז"ל). וכן כל מה שהאדם כועס עם בני אדם בעסקי פרנסתו, הרי שהמון שהוא מרויח על ידי זה הוא תשמיש עבודה זרה ו'אסורי' בהנאה, והוא עתיד להיאבד ממנו בכדי שלא ייהנה בו (מאור עינים' מסכת ברכות ד"ה אמר ל' אלהו). ואם האדם מחרים בכעסו איזה דבר, נחשב שהחרים לסטרא אחרא, כי שוֹרָה עליו 'אל אחר' שהוא הס"מ הנחש (זוהר פרשת קרח דף קעט ע"א ד"ה 'בתר דכעיס' רעיא מהימנא). וכך כל מה שעושה האדם בכעסו הן בדיבור והן במעשה – הכל הוא תקרובת לאותו סטרא אחרא הנקרא 'אל זר' ('שליה הקדושי' שער האותיות אות ר' ד"ה והנה באתי לבאר).

ואסור לאדם לזרוק כלי בית בחמתו (זוהר פרשת תזריע דף מג ע"א ד"ה תא חזי אסיר ליה) כי מאותה השעה שעשה זאת הוא מסור בידי 'הקליפה' ואין ברכה במעשי ידיו (ראשית חכמה' שער העונה סוף פרק ב). וממונים מצד הסטרא אחרא לוקחים את הדבר שזרק בכעס ומעלים את הרוחניות שבו והוא נקרב לפני הסטרא אחרא. ואז מכריזים שם ואומרים "זהו קרבן של איש פלוני!" וכרוז מכריז בכל הרקיעים "אוי לפלוני שזנה אחרי אל זר ועבד לאל אחר!" ועוד הכרוז מכריז "אוי להם" פי נָדְדוּ מִמֶּנִּי שֵׁד לָהֶם כִּי פָשְׁעוּ בִּי וְאֶנְכִּי אֶפְדֶּם וְהִמָּה דְבָרוּ עָלַי כְּזָבִים" (הושע ז, יג) (זוהר פרשת פקודי דף רסג ע"ב ד"ה בגין וד"ה וכוזא). לכן לא יזרוק האדם שום דבר מידיו בחמתו כי בזה למעשה הוא נותן אותו לשטן (נשמת חיים' לר' מנשה בן ישראל מאמר שלישי פרק עשרים ושבעה סוף ד"ה ותדע עוד שבענין העין) וכנגד זה פוגם בשכינה (ימדרש תלפיות' לבעל 'שבט מוסרי' ענף כעס ד"ה 'יתומר דבורה ירחי' בשם 'יתומר דבורה'). וגם פעמים שבעקבות כך קרובה קללה לבא עליו כי השטן עומד עליו לשטנו (נשמת חיים' מאמר שלישי פרק עשרים ושבעה סוף ד"ה ותדע עוד שבענין העין).

הכועס מאבד את נשמתו ויעמה כל התורה והמעשים הטובים שלו

כאשר האדם מתכעס סר מעליו צלם אלקים (יאגרא דכלה' פרשת בראשית על הפסוק 'ויחר לקין מאוד') ומסתלקת ממנו הנשמה (ראשית חכמה' שער העונה פרק ה' ד"ה וענין בחינות אלו, 'דרך חכמה' למהרי"ל פוחוביצ' דרוש התשובה דף ח ע"א אות ד ד"ה ועתה נבאר, 'דברים אחרים' דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהאריי ז"ל) אפילו אם היא טהורה ועליונה (שער הגלגולים' הקדמה ה' ד"ה הנה לפעמים יארע), ועמה מסתלקים גם חלקי הנפש והרוח שבאדם שכולם קשורים זה בזה, וכולם נפגמים (ראשית חכמה' שער האהבה פרק יא ד"ה עוד אפשר לתת). ועל האדם הזה נאמר "טָרַף נִפְשׁוֹ בְּאָפוֹ" (איוב יח, ד), כי הוא עוקר את נפשו מחמת רוגזו (זוהר פרשת תצוה

דף קפב ע"א ד"ה ואי ההוא) ועושה אותה טריפה ומשליך אותה ממנו כבעסו (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס, 'נגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס, 'מעבר יבקי' שפת אמת פרק יג ד"ה וגם כן במלאכס). והוא דומה למי שמחמת כעסו נעץ לעצמו סכין בלבו (ישל"ה הקדוש' מסכת יומא ד"ה 'המאכסן המלך בביתו' בשם 'ספר חסידים').

על ידי כעס אחד מאבד החוטא הרבה טובות (ראשית חכמה' שער אהבה פרק יא ד"ה ואם ימצא פגם) **כי אפילו אם עשה קודם לכן כמה 'תיקונים' לנפשו ומצוות רבות** (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל ד"ה גם מדת הכעס) **ופעל ועשה לתקן את נשמתו בתורה – הרי שכל אלו עושים להם כנפים ופורחים ממנו כי נשמתו הולכת לסטרא אחרא** (דברים אחדים' דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהארי"י ז"ל). **וכך הכל נאבד ממנו לגמרי בשעה שנאבדת ממנו הנשמה** (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל ד"ה גם מדת הכעס), **וכל מה שהאדם הוליד בזכויותיו – קבר בכעסו** (תיקוני תשובה' לתלמידי הארי"י ז"ל פרק כב הובא בסוף ספר 'מאה קשיטה' להרמ"ע מפאנו) **וצריך לחזור ולתקן הכל כבתחילה** (ישער רוח הקודש' חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס, 'נגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס היה).

לכן אמרו רבותינו על אדם שהוא "נוח לכעוס ונוח לרצות – יצא שכרו בהפסדו" (פרקי אבות ה, יא), כי אפילו שהוא נוח להתרצות אחרי כעסו, הרי שההפסד שלו כבר גדול היות שטימא את נפשו במה שהוא היה נוח לכעוס והשרה 'אל זר' בקרבו, ועל ידי כן נעשתה נפשו טריפה (חסדי אבות' להחיד"א על פרקי אבות פרק ה, יא ד"ה נוח לכעוס) כפי שאמרו לאיוב "טַרְךָ נִפְשׁוֹ בְּאֶפְרוֹ" (איוב יח, ד), כי רצו ללמדו שבכעסו הוא משחית את נפשו ועושה אותה טריפה, וזה עוון גדול (חומות אנ"י להחיד"א על הכתובים ספר איוב יח ד"ה טרף נפשו באפן). וגם אם הכעסן יעשה תשובה על כעסו, הרי כיון שהוא נוח לכעוס הוא ישוב וכעסו נמצא שהפסדו תדיר. **ומשום כך ביאר הארי"י ז"ל שבעלי הכעס כמעט אין להם תיקון** (חסדי אבות' על פרקי אבות להחיד"א פרק ה, יא ד"ה נוח לכעוס) **כי כל מה שיעשו ויתקנו בתורה ומצוות ומעשים טובים, הולך עם הכעס שלהם כל פעם מחדש** (דברים אחדים' דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהארי"י ז"ל, 'נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"א אות ד מהארי"י ז"ל) **עד העת שהם יקבעו בליבם לא לכעוס כלל** (חסדי אבות' על פרקי אבות להחיד"א פרק ה, יא ד"ה נוח לכעוס, 'נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"א אות ד מהארי"י ז"ל).

אדם כעסן מאבד את נשמתו (דברים אחדים' להחיד"א דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהארי"י ז"ל) **הקדושה, ועל מנת להשיבה** (ראשית חכמה' לרי אליהו די וידאש תלמיד הרמ"ק שער אהבה פרק יא ד"ה ואם ימצא פגם) **אחרי שנטרפה בכעסו** (נגיד ומצוה' לרי יעקב צמח דף קפה ד"ה ענין הכעס היה) **הוא צריך כמה הכנות** (ראשית חכמה' שער אהבה פרק יא ד"ה ואם ימצא פגם), **ולהיטהר מכל וכל** (זוהר פרשת תצוה קפב ע"ב ד"ה ואי תימא הא לשעתא) **ולעשות כמה תיקונים וכוונות רבות** (נגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס היה), **וגם אז הלוואי שתשוב אליו נשמתו** (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל חלק כונת האפר ד"ה אמנם שאר, 'ראשית חכמה' שער אהבה פרק יא ד"ה ואם ימצא פגם) **כי בדרך כלל היא לא חוזרת למקומה אפילו אם יעשה הרבה מעשים טובים** (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה אמר ליה רבי יוסי) **ותשובה וירבה בתורה – כי בכעסו כבר הלכה נפשו ואיבד הכל** (נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"א אות ד).

וזה הטעם שגם חכמתו ונבואתו של הכועס מסתלקות ממנו, אפילו אם הוא חכם גדול וחסיד. **וכעין מה שהיה עם משה רבינו רבן של כל הנביאים שכאשר הוא נתכעס על דבר מצוה** (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס, 'נגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס) **אצל אלעזר ואיתמר שלא אכלו את שעיר החטאת, נעלמה ממנו ההלכה. כך היה גם בלקיטת המן שמשוה רבינו ציוה את ישראל לא להשאיר מהמן "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶלְהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר" (שמות טו, יט) והיו כאלה שהותירו מהמן ומשה רבינו כעס עליהם שנאמר "וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיּוֹתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַץ עֲלֵהֶם מֹשֶׁה" (שמות טו, כ) וויקרא רבה יג, א ד"ה אמר רבי הונא). **ובעקבות כעסו שכח משה רבינו לומר לישראל ללקוט ביום השישי שני עומרים לכל אחד, וישראל גילו שיש כפליים רק כאשר יצאו ללקוט את המן ביום השישי** (שמות רבה' כה, ז).**

וכן היה בפרשת הקָשֶׁר כלי המתכות, שכאשר חזרו ישראל ממלחמת מדין, משה רבינו קצף על כך שפקודי החיל השאירו את בנות מדין בחיים שנאמר "וַיִּקְצַץ מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיל שְׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת הַבָּאִים מִצְבָּא הַמְּלַחְמָה: וַיֹּאמֶר אֶלְהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם פֶּל נִקְבָּה" (במדבר לא, יד – טו). **ובעקבות כעסו שכח משה רבינו לצוות את ישראל על הכשר כלי המתכות של מדין, ואלעזר הכהן הוא זה שציוה אותם שנאמר "וַיֹּאמֶר אֶלְעֶזֶר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצְּבָא הַבָּאִים לְמַלְחָמָה זֹאת חֲקוּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: אֲךָ אֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבְּרֹזֶל אֶת הַבְּדִיל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת הַעֲפָרֹת: פֶּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר אֲךָ בְּמֵי נְדָה יִתְחַטָּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמַיִם" (במדבר לא, כא – כג) וויקרא רבה יג, א ד"ה אמר רבי הונא).**

הכועס מקבל נפש רעה מהקליפה במקום נשמתו היקרה

כאשר מסתלקת הנשמה, בא במקומה ה'אל זר' (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה ואי תימא הא לשעתא) **הוא הסטרא אחרא** (זוהר פרשת תצוה קפב ע"ב ד"ה ואי ההוא) **ועושה את המקום שהוא ומחזיק בו ואינו מניחו** (זוהר פרשת תצוה קפב ע"ב ד"ה ואי תימא הא לשעתא) **וכל מה שהיה בידי האדם עובר להיות תחת 'הקליפה'** (ראשית חכמה' שער העונה פרק ה ד"ה וענין בחינות אלו), **ורוח הטומאה שורה עליו** (יאר צדיקים' למהר"ם פאפירש סימן פח) **ומחטיאה אותו** (אגרא דכלה' פרשת בראשית על הפסוק הלא אם תטיב) **לעבור אפילו עבירות במזיד, כי עבירות אלו שורשם הוא תמיד בכעס שקדם להם** (מאור עינים' מסכת ברכות ד"ה 'אמר לי אליהו' עייש). **ולאחר מכן מגיע אל הכעסן נפש רעה אחרת** (יספר הגלגולים' להארי"י ז"ל סוף פרק יב, 'שערי קדושה' חלק ב שער ח ד"ה חלק הבי' בעונש, 'ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה ה' ד"ה הנה לפעמים יארע, 'ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל ד"ה גם מדת הכעס) **שהיא מצד 'הקליפה'** (ישער רוח הקודש' חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס) **והסטרא אחרא** (דברים אחדים' דרוש יד לשבת הגדול דף עה ע"ב ד"ה 'ויראה' מהארי"י ז"ל).

פחיתותה של עבירת הכעס רבה יותר מכל שאר העוונות, כי בכל העוונות נפגמת נפש האדם אך על ידי הכעס היא ממש נעקרת מן האדם (נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"א אות ב). **וכך בכל פעם שהאדם כועס מסתלקת נשמתו ממנו והוא מקבל נפש רעה אחרת, עד שנמצא כי אין לו תקנה והוא תמיד כמו 'כלב השב אל קיאו'. לכן בעל כעס לא יכול להשיג שום השגה, כי בכל עת הוא בונה ואחר כך סותר מה שבנה** (ישער רוח הקודש' להארי"י ז"ל חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס, 'נגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס היה) **שברגע אחד מסתלק ממנו כל מה שהשיג בקניית הקדושה,**

לכן האר"י ז"ל היה מקפיד על הכעס יותר מכל שאר העבירות (ישער רוח הקודש' חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס), והיה נזהר ומזהיר את תלמידיו על זה מאד, ומונעם מלכעוס אפילו בדבר מצוה (ימעבר יבק' שפת אמת פרק יג ד"ה וגם כן במלאכים). ומרחיקם מזה עד התכלית האחרון אפילו מלכעוס עם בני ביתם (ישערי קדושה' חלק ג שער ד ד"ה ויזהר מכל מדות). שכל עבירה פוגמת אבר אחד אבל מדת הכעס פוגמת את כל הנשמה כולה ומחליפה לגמרי (ישער רוח הקודש' חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס). ואין דבר המונע מהאדם להשיג 'רוח הקודש' יותר מהכעס והקפדנות (ישערי קדושה' לרי' חיים ויטאל חלק ג שער ד ד"ה ויזהר מכל מדות). וכך היה עם האר"י ז"ל שהזהיר והוכיח במאוד מאד את תלמידו ר' חיים ויטאל ז"ל על שהתכעס על אחיו עת שלימד אותו ולא היה יודע כפי רצונו (ישער רוח הקודש' להאר"י ז"ל חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס).

ומעשה היה בשנת ה'שלי"ב שר' חיים ויטאל עבר על קבר של גוי אחד שהיה קדמון יותר מאלף שנה, וכשראה נפש הגוי המת את ר' חיים ויטאל על ציונו, הוא ביקש להזיקו ולהמיתו. אך בגלל שהיו מלאכים רבים ונשמות רבות של צדיקים מימינו ומשמאלו של ר' חיים ויטאל הוא לא היה יכול לו. אז ציוה מורו האר"י ז"ל שבשובו לא יעבור בדרך הזאת עוד. אך מכל מקום נפש הגוי נשארה ללכת עם ר' חיים ויטאל רחוקה מעט ממנו. וכאשר ר' חיים ויטאל התכעס לפתע עם ר' יהודה משען, אז כל המלאכים והנשמות של הצדיקים שליוו אותו הלכו להם מחמת הכעס, והיתה יכולה נפש הגוי לשלוט בו. והיא התחברה אליו להחטיאו עד שלא רצה לשמוע את דרשת מורו, והיה האר"י ז"ל בצער גדול מאוד על תלמידו. והתגלגל הדבר עד שלבסוף היו אבריו של ר' חיים ויטאל נחלשים אחד לאחד והוליכוהו לפתחו של האר"י ז"ל, אך ר' חיים ויטאל כבר לא היה יכול לקום כי לא נותרה בו נשמה כלל והיה מת לגמרי. והאר"י ז"ל השכיבו על מיטתו וסגר אחריו את הדלת, והיה מתפלל וגוהר על תלמידו ושוב קם מתפלל וגוהר עליו, כך עד לחצי היום. ואז חזרה נשמתו של ר' חיים ויטאל מעט מעט עד שפתח את עיניו וקם וברך ברכת 'מחיה המתים' (עדותו של מהר"י עצמו בישער הגלגולים' להאר"י ז"ל הקדמה לח ד"ה בשנת השלי"ב יצאנו אל השדה' וראה שם באריכות כי קיצרנו).

אסור להתקרב ולהתחבר לאדם בשעה שהוא כועס ואסור להסתכל בפניו

הכועס מטמא את נפשו וגופו (ימעבר יבק' לרי' אהרן ברכיה ממודינא שפת אמת פרק יג ד"ה גם כן במלאכים) מבפנים ומבחוץ, בשונה משאר העבירות שבהם האדם נטמא רק בגופו ומבחוץ בלבד (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה אמר ליה אי הכי). ועם החלפת נשמתו, מטמא הכועס גם את כל מי שמתקרב אליו. ועל זה נאמר "יחַדְלוּ לְכַסּ מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בְמָה נְחָשֵׁב הוּא" (ישעיה ב, כב), כלומר תתרחקו "מִן הָאָדָם" שהחליף את ה"נִשְׁמָה" שהיא קדושת קוֹנוֹ, מחמת "אָפוֹ" כלומר בכעסו, לפי שטומאתו מטמא את הכל ו"בְמָה נְחָשֵׁב הוּא" – שנחשב כמו 'במה' של עבודה זרה (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה ובגין ד"ה תא חזי האי איהו), שהרי 'אל זר' שוכן בתוכו (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה ואי תימא הא). ואסור להתקרב ולהתחבר עם אדם זה שמרד בקוֹנוֹ (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה ואי הווא בר נש) וכל המתחבר עמו או מדבר עמו הרי הוא כמי שהתחבר עם עבודה זרה (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה כי במה).

וכשם שאסור להסתכל על עבודה זרה שנאמר "אל תפנו אל האלילים" (ויקרא יט, ד) כך גם אסור להסתכל בפניו של אדם כועס (זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"ב ד"ה כי במה נחשב הוא). ונרמז הדבר במה שנאמר "וְאֵל קִין וְאֵל מִנְחֹתוֹ לֹא שָׁעָה וַיַּחַר לְקִין מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו: וַיֹּאמֶר ה' אֵל קִין לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ" (בראשית ד, ה-ו), שהרי הפסוק השני היה יכול להתחיל ב"וַיֹּאמֶר ה' אֵל קִין" והיו מבנינים ממילא מהפסוק הקודם שמדבר על קין, אך לא נאמר כך אלא "וַיֹּאמֶר ה' אֵל קִין" – כי ה' לא דיבר בפניו של קין ממש אלא רק אמר 'אימירה' שנמשכה אל קין, וכל זה על מנת להורות שאסור להסתכל בפניו של הכועס (אגורא דכלה' למחבר 'בני יששכר' פרשת בראשית על הפסוק 'ויאמר ה' אל קין'). ועוד שכל המסתכל על אדם כועס משתכח ממנו תלמודו, ומלאך רע העומד שם ממחר לנקום בו על ראיית עיניו (ספר חסידים' סימן תתשכח).

לא יכעס האדם עם חבריו ובני ביתו על שום דבר בעולם

צריך האדם להיזהר לא לכעוס כלל על שום דבר שבעולם (מגיד מישירים' שבח הרב ד"ה ובכן זוהר מסמא"ס) וירחיק מזה בתכלית הריחוק (מתוך אזהרותיו של מהר"י זצ"ל בהקדמתו לספר 'עץ החיים') עד הקצה האחרון (ספר חסידים' תחילת סימן קמה) אפילו בדבר מצוה (מגיד ומצוה' דף קפה ד"ה ענין הכעס היה, ישער רוח הקודש' חלק כונת האפר ד"ה גם מדת הכעס) או בקנאת ה' (מגיד מישירים' פרשת עקב ד"ה ה' עמך וכו' רק כ) או בדברי שמים, כמו שנלמד מהמעשה עם משה רבינו עליו השלום (מגיד מישירים' שבח הרב ד"ה ובכן זוהר מסמא"ס). וירחיק מזה לא רק בשפתיו אלא גם בלבו (עפ"י 'אהבת יהונתן' לרי' יהונתן אייבשיץ חלק אלון בכות ד"ה ואמר אח"כ ישבע בחרפה), ויִלְמַד לעצמו בכל שעה ושעה שלא לכעוס כלל (ספר חסידים' סימן קמה) אפילו על דיבור או מעשה (מגיד מישירים' פרשת בראשית ד"ה והזהר להתרחק) שראוי לכעוס עליו (ספר חסידים' סימן קמה).

צריך האדם לשמור שמירה יתרה שלא ייצא ממנו 'אש הכעס' אפילו שלא במתכוון או באונס (שלי"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת משפטים ד"ה כי תצא אש ומצאה), ובפרט בשבת שאז בכעסו הוא מבעיר את הגהינום (שלי"ה הקדוש' תורה שבכתב פרשת ויקהל פקודי ד"ה לא תבערו אש. ראה 'תיקוני זוהר' תיקון מח דף פה ע"א ד"ה זכא איהו), כי אין 'מפוח' הנופח שם יותר ממי שכועס (ימעבר יבק' לרי' אהרן ברכיה ממודינא שפת אמת פרק יג ד"ה גם כן במלאכים). ואף בהיות האדם מפלפל בישיבה יזהר שלא לכעוס על תלמידיו אם לא הבינו, כי אם יכעס חכמתו תסתלק ממנו (קב הישר' פרק ג ד"ה גם יזהר שלא יהיה) כפי שהיה עם משה רבינו (עפ"י 'יכר לאדן' להחיד"א על אבות דרבי נתן פרק א' ד"ה והלא דברים), והוא ישכח את לימודו (גמי נדרים דף כב ע"ב, ישער רוח הקודש' להאר"י ז"ל ייחד ד"ה אל הנ"ס). לכן ירגיל האדם לדבר כל דבריו בנחת ובלי שום כעס (מגיד מישירים' פרשת בראשית ד"ה והזהר להתרחק) כלל ועיקר, שכך צריכה להיות הנהגת האדם "תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם ובכל עת ובזה תנצל מן הכעס שהיא מדה רעה להחטיא בני אדם" (מתוך 'אגרת הרמב"ן).

יעשה האדם גדר וסייג לסייג שלא להקפיד בביתו הקפדה כלשהי (ההוספות מהרצ"א לבעל בני ישיב"ר על ספר מרע ועשה טובי לר' מזידיטוב אות לז) **ולא לכעוס כלל ועיקר גם בשעה שמוכיח את בניו** (מתוך אוהרתיו של רבינו חיים ויטאל בהקדמתו לספר 'עץ החיים'). **ואם יש צורך גדול להראות כעס לבני ביתו** (דברים נחמדים למהרצ"א הנהגות אדם ד"ה שלא יכעוס ולא יתקצף) **יראה בפניו שהוא כועס אך דעתו תהיה מיושבת עליו בינו לבין עצמו, כאדם שמראה פנים של כעס ובלבו אינו כועס** (יספר חסידים' סימן קמה ד"ה ואם רוצה, 'אור צדיקים' סימן לח). **וזוה כפי שהקב"ה בעצמו אף פעם איננו כועס כי אין לפניו 'חרון אף' ו'כעס'. אך כשהוא רוצה נראה 'מְרָאָה' שהוא כעין כעס (פרושי סידור התפילה לבעל הרקח חלק א' פרק ישמע ישראל), כפי שראויים המקבלים על מנת להחזירם לעבודתו יתברך וליראתו (מצודת דוד' להרד"ב מצוה יא).** **ומתוך זה ישכיל כל אדם גם למתק הדברים עם אשתו, וללמדו שלא תכעס כדי שהוא לא יהיה מתחבר עם עבודה זרה, שהרי הכועס הוא כעובד עבודה זרה והמתחבר עמו כמתחבר לעבודה זרה ממש** (מראית העין להחיד"א על מסכת תרומה פרק א' ד"ה יסוד האש ממנו, והובא בקיצור בינצוני אורות' להחיד"א על זוהר פרשת תצוה דף קפב ע"א אות ד).

אדם שכועס יעשה כל שביכולתו כדי לסלק ולהרחיק מעליו את הכעס

אם חלילה בא האדם לכלל כעס יחזיק בכנף בגדו עם הציצית שתלוי בה ('שלי"ה הקדושי' מסכת יומא ד"ה ומצאתי בקונטרסים). **ויסתכל בציצית ויכוון** (ארץ החיים' למקובל ר' חיים הכהן על תהלים לט, צה) **כי התיבה 'כנף' היא גמטריא 'כעס'** ('שלי"ה הקדושי' מסכת יומא ד"ה ומצאתי בקונטרסים, 'ארץ החיים' על תהלים לט, צה). **וטוב לו גם להסתכל בשתי הציציות שלפניו, כמו בכל ענין שהוא אינו לכבוד שמים ורוצה להינצל ממנו**. רק יעשה זאת שלא בפני בני אדם בכדי שלא יאמרו "מתחסד הוא זה" ויתגרו בו (דברים נחמדים למהרצ"א הנהגות אדם ד"ה שלא יכעוס ולא יתקצף). **ואם אדם אחר מכעיסו, לא ישים ליבו אחר מראה עיניו או משמע אזניו מהדברים הנאמרים או נעשים לו להכעיסו, אלא ישתדל לילך לפי מעלת האומר או העושה**. שאם הוא מבין שהאומר או העושה הוא בור וכסיל – הרי מיד תתקרב רתיחת כעסו בהבינו שאין בדבריו 'דעת' ושוטה הוא, ודבריו נחשבים לצפצוף העופות נביחת הכלב ונעירת החמור. **ואם הוא מבין שהאומר או העושה הוא חכם – גם אז תתקרב רתיחת כעסו כי יכיר שלטובתו ותועלתו אמר או עשה זאת, ויקבל ממנו דבריו וישמח בהם** ('ראשית חכמה' לר' אליהו די וידאש שער הענה פרק ה' ד"ה 'עוד דברים להנצל' בשם ר' יצחק דמ-דמ כפי שקיבל משמים בליל שבת).

וכן מקובל מהבעל שם טוב סגולה נפלאה לבטל את הכעס, לומר את הפסוק "בְּמָה יִזְכָּר נַעַר אֶת אֶרְחוֹ לְשֹׁמֵר בְּדַבְּרָהּ" (תהלים קיט, ט) **ולכוון את השם הקדוש היוצא מראשי תיבותיו**. כך עשה יהודה בנו של יעקב אבינו, שכאשר הוא בא לעורר מְדַבְּרִים וכעס עם יוסף שהיה שליט במצרים, **רצה שמצד עצמותו לא יבוא באמת לכלל כעס לכן הוא הכניס בחכמתו את השם הקדוש הזה בתוך דבריו בכדי שיועיל לבטל את כעסו**, והוא מופיע בכל התיבות והאותיות המיותרות שאמר יהודה כאשר נגש אל יוסף כפי שנאמר "וַיִּגַּשׁ אֱלֹהֵי הַיְהוָה וַיֹּאמֶר בְּנֵי אֲדָמִי יָדְבַר נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדָמִי וְאֲלֹהֵי יָחֵר אֶפְדָּךְ בְּעֵבְדְּךָ כִּי כְמוֹד בְּפָרְעָה" (בראשית מז, יח), **"בְּנֵי" – תיבה מיותרת, "נָא" – תיבה מיותרת, שהוא לשון בקשה ולא שייך כאשר נגש לדבר קשות עם יוסף, "אֲלֹהֵי" – תיבה מיותרת, שהרי אדרבא היה צריך לומר הפוך "וַיִּחַר אֶפְדָּךְ בְּעֵבְדְּךָ", אות "בְּ" הדמיון – אות מיותרת. וכל האותיות המיותרות האלו הן ראשי תיבות הפסוק "בְּמָה יִזְכָּר נַעַר אֶת אֶרְחוֹ לְשֹׁמֵר בְּדַבְּרָהּ"** (תהלים קיט, ט) **לפי הסדר** (ספר 'מאיר נתיבים' על התורה חלק ב' לתלמיד הבעש"ט פרשת ויגש בחלק 'רמזים' בשם הבעש"ט. וראה ספר 'בעל שם טוב' על התורה ויגש אות ב' ד"ה 'ויגש').

וכן לא יבוא האדם מן הדרך ויכנס לביתו כשהוא רעב, בכדי שלא יתכעס על אנשי ביתו. כי כאשר אדם רעב הוא בכעס, וכאשר הוא מסעיד לבו הוא שמח ומרחם ביותר ואינו מתאכזר כל כך, כפי שנאמר "וַיִּנְשָׁבֶע לָחֶם וַיְהִיָּה טוֹבִים" (ירמיה מז, יז) **וכפי שנאמר על בועז "וַיֵּאכַל בַּעַז וַיִּשְׂתֶּה וַיֵּיטֵב לְבָבוֹ"** (רות ג, ז) (אגרא דכ"ה לר' צבי אלימלך מדינב מחבר ספר 'בני ישיב"ר' בפרשת וישב על הפסוק וישבו לאכל לחם' וזה קלה מהרבי מרימינבו). **וטוב לאדם לאכול שקדים שסגולתם לבטל את הכעס** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממדינת מאמר א פרק צט דף רעו ד"ה ושמענה ואתה דע לך), **ומקובל בידי הרופאים כי השקדים הם רפואה לחולי הכעס** (יתיקוני תשובה' לתלמידי האריי ז"ל בסוף ספר 'מאה קשיטה' להרמ"ע מפאנו פרק כב). **ועוד אם אדם בא חלילה למדת הכעס, טוב שהסתכל על צפרניו כי ההסתכלות הזאת מסוגלת לאדם שישבול את כעסו** (ספר 'סגולות ישראל' בחלק קונטרס סגולות מלכים אות ג ד"ה 'שחוק מספר' זכירה לחיים' לר' חיים פאלאגני על הזוהר). **וגם טוב שידבר בנחת ולא ירים קולו, לפי שהקול הנמוך והשתיקה משקיטים את הכעס** (דעת חכמה' למהר"ל פחוביצי' שער השבת פרק ארבעה ועשרים ד"ה וכתב ר"ת בספר הישר).

אם יש בתוך האדם 'ניצוץ קדוש' והוא כועס, אז הכעס גורם שהס"מ יתפוס את האדם במצודתו, כפי שהיה למשיח השקר שבתאי צבי שר"י (יומרה אברהם' לר' אברהם פאלאגי מערכת הכף אות קכט בשם ספר שבחי הבעש"ט). **אך מנגד כאשר האדם מתגבר ומסיר את הכעס בזה הוא מסיר את הסטרא אחרא מתוכו שנאמר "וְהִסָּר פֶּעַס מִלְבָּדָה וְהִעְבֵּר רַעָה מִבְּשָׂרְךָ"** (קהלת יא, ז). **לכן טוב ונכון שהאדם יתפלל בכל יום ויום** (ייסוד יוסף' לרבו של מחבר ספר 'קב הישר' בהקדמה להנהגות המחבר ד"ה להתרחק ממדת הכעס) **על הכעס, בכל אחת מהתפילות** ('אור צדיקים' למהר"ם פאפירש סימן נג) **לאחר ברכת 'שים שלום' של תפילת שמונה עשרה** (ייסוד יוסף' לרבו של מחבר 'קב הישר' בהקדמה להנהגות המחבר ד"ה להתרחק ממדת הכעס) **בתוך אמירת "אֱלֹקֵי נָצַר לְשׂוֹנֵי מֵרֶע".** ויכול להוסיף את התוספת בנוסח הבא "אֱלֹקֵי נָצַר לְשׂוֹנֵי מֵרֶע וּשְׂפֵתֵי מִדְבַּר מִרְמָה וּלְמַקְלָלֵי נֶפְשֵׁי תְדָם. רבונו של עולם תזכני למדת הענוה וההכנעה ושאהיה שמח ביסורים המבזים ומכעיסים אותי וְנִפְשִׁי כְּפֶתֶר לִפְל תְּהִיָּה" – **ועצה זו היא מרפא ומזור רפואה לחולי זה של הכעס** ('אור צדיקים' למהר"ם פאפירש סימן נג) **כן יהי רצון.**

העלון עם תפילת נשמת: רחל בת גרשון ושרה אשת דוד דוד בן ישי הגולה ממרים	העלון עם תפילת נשמת: אחרן בן עזיזה ארון יזיל מנשה מדין בת מנטה יזיל לכות משפחת מיטון	העלון עם תפילת נשמת: יוסף נחטח בן אחרן יזיל מנשה מדין בת מנטה יזיל לכות משפחת מיטון	העלון עם תפילת נשמת: מאיר בן משה יזיל יונה בן שמואל יזיל ברטה בתיה בת מאיר יזיל, חיים בן לייב יזיל , מרים בת שמואל יזיל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון עם תפילת נשמת: אליהו בן גינט יזיל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון עם תפילת נשמת: העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה
העלון עם תפילת נשמת: רחל בת גרשון ושרה אשת דוד דוד בן ישי הגולה ממרים	העלון עם תפילת נשמת: אחרן בן עזיזה ארון יזיל מנשה מדין בת מנטה יזיל לכות משפחת מיטון	העלון עם תפילת נשמת: יוסף נחטח בן אחרן יזיל מנשה מדין בת מנטה יזיל לכות משפחת מיטון	העלון עם תפילת נשמת: מאיר בן משה יזיל יונה בן שמואל יזיל ברטה בתיה בת מאיר יזיל, חיים בן לייב יזיל , מרים בת שמואל יזיל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון עם תפילת נשמת: אליהו בן גינט יזיל ת.נ.צ.ב.ה.	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה	העלון עם תפילת נשמת: עליונות של הילדה יעל בת שירה אושרת הייז שה' יתברך יזכה אותה